

QO'SHMA TA'LIM DASTURLARI: YEVROPA OLIY TA'LIM MAKONINI YARATISH VOSITASI

Islomova Difuza Rustam qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

1-bosqich tayanch doktoranti

Tel: +998931639331;

email: 6115550@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada qo'shma ta'lim dasturlari Yevropa oliy ta'lim makonini shakllantirishning muhim vositasi sifatida tahlil qilinadi. Boloniya jarayoni doirasida oliy ta'lim tizimlarini yaqinlashtirish, ularning uyg'unligi va izchilligini ta'minlash masalalari ko'rib chiqiladi. Rossiya Federatsiyasida xalqaro qo'shma ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish tajribasi o'rganilib, ularning raqobatbardoshlikni oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash hamda akademik mobillikni rivojlantirishdagi o'rni asoslab beriladi. N.I. Lobachevskiy nomidagi Nijegorod davlat universitetining ikki diplom berishga yo'naltirilgan qo'shma dasturlarni amalga oshirish tajribasi tahlil qilinadi. Shuningdek, qo'shma ta'lim dasturlarini joriy etishda yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *qo'shma ta'lim dasturlari, internatsionalizatsiya, oliy ta'limning yagona makoni, universitetlararo hamkorlik, Boloniya jarayoni, talabalar va o'qituvchilar mobilligi, ikki tomonlama diplomlar, ta'limdagi innovatsiyalar.*

Аннотация: *В данной статье совместные образовательные программы рассматриваются как важный инструмент формирования Европейского пространства высшего образования. В рамках Болонского процесса анализируются вопросы сближения систем высшего образования, обеспечения их гармонизации и последовательности. Изучен опыт разработки и реализации международных совместных образовательных программ в Российской Федерации, обоснована их роль в повышении конкурентоспособности, улучшении качества образования и развитии академической мобильности. Проанализирован опыт реализации программ двойных дипломов в Нижегородском государственном университете имени Н.И. Лобачевского. Также разработаны рекомендации по преодолению проблем, возникающих при внедрении совместных образовательных программ.*

Ключевые слова: *совместные образовательные программы, интернационализация, единое пространство высшего образования, межузовское сотрудничество, Болонский процесс, мобильность студентов и преподавателей, двойные дипломы, инновации в образовании.*

Abstract: *This article examines joint education programs as an important instrument for building the European Higher Education Area. Within the framework of the Bologna Process, the issues of convergence, harmonization, and consistency of higher education systems are analyzed. The experience of developing and implementing international joint education programs in the Russian Federation is explored, and their role in enhancing competitiveness, improving the quality of education, and promoting academic mobility is substantiated. The practice of implementing double-degree programs at Lobachevsky State University of Nizhni Novgorod is analyzed. The article also provides recommendations for overcoming challenges arising in the implementation of joint education programs.*

Keywords: joint education programs, internationalization, European Higher Education Area, inter-university cooperation, Bologna Process, student and staff mobility, double degrees, innovations in education.

Jamiyatning hozirgi rivojlanish bosqichi ta'limning tobora ortib borayotgan rolida namoyon bo'ladi. Ta'lim dunyoda davlatning raqobatbardoshligini va yetakchi o'rini saqlashning eng muhim mexanizmlaridan biriga aylanadi, shuningdek, ma'lum darajada milliy xavfsizlikni kafolatlovchi omilga ham aylanadi. Bu yangi jamiyat modelidan kelib chiqadi, u bilimlarga, ularni qo'llashga, innovatsiyalarga va yuqori samarali texnologiyalarga tayangan. Amalda bilimlar (va ta'lim) iqtisodiy rivojlanishning tobora muhimroq omiliga aylanmoqda. Bugun va kelajakda muvaffaqiyatga erisha oladigan faqat raqobatbardosh iqtisodiyotga ega davlatlar bo'lib, raqobatbardosh ishchi kuchini ta'minlay oladigan esa, o'z navbatida, raqobatbardosh milliy ta'lim tizimi hisoblanadi. Dunyo davlatlari ushbu fikrni tushunish orqali ta'lim tizimlarini davlatlararo integratsiya qilishga intilmoqda, maqsad esa ta'limning segmentatsiyasini bartaraf etishdir. Ekspertlar va tadqiqotlar tan olganidek, ta'limning bu segmentatsiyasi nafaqat ta'lim, balki ilm-fanning rivojlanishiga ham to'sqinlik qiladi.

Boloniya jarayoni va Yevropa oliy ta'lim makoni

Oliy ta'limning ahamiyatini oshirish konsepsiyasini amaliyotda amalga oshirishdagi inqilobiy bosqich Yevropada Boloniya jarayonining boshlanishi bo'ldi. Ushbu jarayon 1970-yillarning o'rtalarida Yevropa Ittifoqi vazirlar kengashi tomonidan ta'lim sohasidagi birinchi hamkorlik dasturi bo'yicha rezolyutsiyani qabul qilishi bilan boshlandi. 1998 yilda, Parij universitetining (Sorbonna) 800 yilligi munosabati bilan ishtirok etgan ta'lim vazirlari Sorbonna deklaratsiyasini imzolashdi (Sorbonne Joint Declaration, 1998). Yevropa oliy ta'lim makonini yaratish bo'yicha ixtiyoriy jarayonda ishtirok etish qarori keyingi yili Boloniyada 29 davlat vakillari tomonidan rasmiylashtirildi (Boloniya deklaratsiyasi, 1999). Bugungi kunda Boloniya jarayoni Yevropa Kengashining 1954 yildagi Madaniy konventsiyasini ratifikatsiya qilgan o'nlab mamlakatlarni o'z ichiga oladi. 2003 yilda Berlinda bo'lib o'tgan yig'ilishda Rossiya Federatsiyasi Boloniya deklaratsiyasini imzoladi. Shundan beri Rossiya Yevropa oliy ta'lim makonini yaratish jarayonining bevosita ishtirokchisiga aylangan. Jarayonning asosiy jihatlari quyidagilarni o'z ichiga oladi: ta'lim sifatini ta'minlashning samarali tizimini yaratish, ikki bosqichli akademik darajalarga (bakalavriat – magistratura) asoslangan tizimdan foydalanishni kengaytirish, o'qish davrlarini tan olish tizimlarini takomillashtirish.

Qo'shma ta'lim dasturlarini Rossiya Federatsiyasida amalga oshirish

Amaliyot shuni ko'rsatdiki, Yevropa oliy ta'lim makonini yaratishning eng samarali yo'li va Boloniya jarayoni prinsiplarini amalga oshirishning muhim vositasi – bu xalqaro qo'shma ta'lim dasturlarini ishlab chiqishdir. Qo'shma dasturlar raqobatbardosh Yevropa ta'limini (shu jumladan Rossiya ta'limini) rivojlantirish va sifatini ta'minlashga xizmat qiladi. Qo'shma dastur – bu barcha asosiy elementlari hamkorlar tomonidan kelishilgan dastur. Asosiy elementlar: o'quv rejasi, o'qitish metodikasi, sifatni ta'minlash tizimi (shu jumladan ECTS), baholash qoidalari, talablar, o'qituvchilar va talabalar tarkibi; o'qish mobilligi (xorijiy universitetlarda o'qish) ko'zda tutiladi; dastur birgalikda boshqariladi; barcha hamkor universitetlar diplom va darajalarni tan oladi. Xalqaro qo'shma dasturlarning afzalliklari: ko'p madaniyatli o'quv muhiti, mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan kasblarni o'rganish, akademik mobillik, bilimingizni "birinchi qo'l" manbadan olish, innovatsion metod va texnologiyalar, diploma va qo'shimcha hujjatning Yevropa miqyosidagi tan olinishi. Rossiyada qo'shma dasturlarni ishlab chiqishning asosiy sabablaridan biri: Yevropa oliy

ta'lim makonini yaratish, Yevropa universitetlari ta'lim bozorida paydo bo'lishi, mavjud dasturlarni modernizatsiya qilish, qo'shimcha moliyaviy va inson resurslarini jalb etish. Qo'shma dasturlar Rossiya universitetlarini raqobatbardosh qiladi va talabalarni yangi, shu jumladan interdisciplinar, dasturlarda tayyorlash imkonini beradi.

N.I. Lobachevskiy nomidagi Nijegorod davlat universiteti tajribasi

Masalan, Rossiya-Fransiya bakalavriat dasturi "Iqtisodiyot va boshqaruv" N. I. Lobachevskiy nomidagi Nijegorod universiteti va Pyer Mendes-Frans universiteti hamkorligida amalga oshiriladi. Bosqichlar:

1. O'quv rejalari tahlili, farqlar va o'xshashliklarni aniqlash
2. G'arbiy tajriba bilan tanishish (seminarlar, konferensiyalar)
3. NNGU xodimlarini zamonaviy pedagogik metodlarga o'rgatish
4. O'quv rejasini fransuz hamkorlari tavsiyasiga muvofiq tuzatish
5. O'qitiladigan modullar va imtihon tartibini belgilash
6. Ma'muriy xodimlarni dastur bozorida targ'ib qilishga tayyorlash
7. Talabalarni tanlash mezonlarini aniqlash

Ta'lim bir yil davomida masofaviy o'qitish texnologiyalari yordamida amalga oshiriladi. Talabalar fransuz yoki ingliz tilida uch kursni o'rganadi: "Pul va moliya", "Xalqaro iqtisodiyot", "Sanoat iqtisodiyoti". Qolgan fanlar NNGU o'quv rejasidan olinadi. Imtihonlar NNGUda o'tkaziladi, nazorat Pyer Mendes-Frans universiteti tomonidan amalga oshiriladi. Talabalar muvaffaqiyatli topshirganida ikki diplom: Rossiya bakalavriati va Fransiya davlat diplomi "Licence" (bakalavr darajasi) olinadi. Bu dasturdagi eng katta afzallik – ikki milliy diplomni olish imkoniyati. 2014/15 o'quv yilida 11 talaba o'qigan.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Global pedagogik jarayon rivojida ochiqlik prinsipiga rioya qilinadi, bilim va texnologiyalar integratsiyasi amalga oshiriladi. Madaniy xilma-xillikka hurmat ko'rsatish, milliy madaniyat evolyutsiyasini kuzatish va integratsiya jarayonlarining imkoniyatlaridan samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Коммюнике Конференции министров высшего образования, Берлин, 19 сентября 2003 г. [Internet manba] //сайт Совета по реализации Болонского процесса. Kirish havolasi: http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/030919 Berlin_Communique.PDF
2. Буркель Н., Творогова С., Шендерова С. Инновации и изменения в транснциональном образовании. Совместные программы между европейскими и российскими вузами [Internet manba]. Kirish havolasi: http://www.fuberlin.de/sites/moscow/media/eu-reportcatalog/REPORT_JOINT-PROGRAMMES_RU.pdf?1413288134
3. Ta'lim faoliyatining davlat akkreditatsiyasi to'g'risida. [Internet manba]: постановление Правительства Российской Федерации от 18.11.2013 № 1039 [ред. от 26.12.2014]. Kirish havolasi: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_173263/#p282
4. Творогова С.В., Буркель Н., Шендерова С.В. Приоткрывая занавес: многообразие совместных программ и перспективы развития международного сотрудничества вузов // Вестник Московского государственного областного университета. Сер. «Педагогика». 2014. № 4. С. 210–220.
5. Об образовании в Российской Федерации [Internet manba]: закон Российской Федерации от 29.12.2012 № 273-ФЗ [ред. от 07.05.2013]. Kirish havolasi: КонсультантПлюс. Законодательство. Версия Проф.

6. Developing Joint Masters Programmes for Europe, march 2002 – january 2004 [Электронный ресурс]: Results of the EUA Joint Masters Project, European University Association. P. 44. – Kirish havolasi: <http://www.eua.be/eua/en/publications.aspx>
7. Touch C. Rauhvargers A. (2002) Survey on Master Degrees and Joint Degrees in Europe // European University Association, pp. 46. – Kirish havolasi: <http://www.eua.be/eua/en/publications.aspx>